

Társulati ügyek.

XV.) Szakgyűlés.

1868. november 4-én.

Elnök: Sztoczek József.

Elnök jelenti, hogy a mára hirdetett előadás „*a mesterséges illatszerekéről*“ az előadó akadályoztatása folytán a jövő szakgyűlésre halasztatik.

Böke Gyula a hangtalálkozás tüneteményéről és annak értékesítéséről a fülbetegségek fölismerésénél értekezik, bemutatván a *Lucae-féle hangtalálkozási hallacsövet (Interferenz-Otoscop)*.

Vonatkozással Szily Kálmán mult-kori előadására főemlíti, hogy valamint a Kundt-féle készüléknél láthatóvá válik azon tünemény, miszerint az oly hullámok találkozásakor, melyeknek menetkülönbsége egy félhullámhossz, vagy ennek páratlan többsége, nyugalom áll be, szintűgy előidézhető a zöngé gyengülése vagy tökéletes megszűnése, szóval nyugalom, oly készülék által, mely akkép van szerkesztve, hogy bizonyos zöngé-forrásból, például hangvillából támasztott és ismert hullámhosszal bíró zöngé, hullámhosszá-
nak felével vagy páratlan többséivel elkésztett zöngével kénytelenítettven találkoznia, az észlelő füléhez vitetik.

Quincke ezen tüneményt *T* alakú cső által hozta létre, a zöngé, mely ezen csövön keresztül hatol, a közepén megszűnik és a zöngének negyedhullámhosszával egyenlő hosszúságú, függélyes csőszárba is tolul, honnan azonban visszavezetik, mivel a szár parafával van dugva. A visszavert hullám az egyenest menőhöz képest félhullámhosszal elkésve lévén, midőn ekkép a fülhöz jut, a zöngének csak magasabb nyolczadát vagy

tökéletes megszűnését lehet észlelni. Mihelyt azonban a dugasz eltávolittatik a visszaveretés elmarad, és a zöngé eredeti erejében hallhatóvá válik.

Lucae ezen *T* alakú csövet a fülkórjelzésre akkép módosította, hogy a cső függélyes szárát két, a fülekbe illesztendő csővel látta el, miáltal a hallásszerv a parafadugaszt mintegy helyettesíti. Azon fülbetegségeknél tehát, hol a hanghullámok, a részek megvastagodása vagy egyéb akadályok miatt, mint például fülzsidugasz által, a hallásideghez nem vezetnek, hanem vagy egészen, vagy részben visszaveretnek, az észlelő orvos a *T* alakú cső egyik szárán megrögzített kaucsuk-csövön áthallgatóztatva, a bevezetett zöngének gyengülését vagy megszűnését fogja észlelni; ha ellenben a dobhártya rendesen ruganyos, vagy oly kóros elváltozások nem léteznek, melyek physikai törvények szerint a zöngét kevésbé messze viszik és inkább visszavetik, hol tehát a sükettség oka a hallásszerv felfogó-készülékében, azaz a hallásidegben rejlik, akkor az észlelő orvos az eredeti zöngét tisztán egész erejében hallja, habár a beteg oly süket is, hogy abból semmit sem vesz észre.

Kondor Gusztáv szólott röviden a *Merkurnak november 5-iki átvonulásáról a nap korongja előtt* (1. pag. 115).

Titkár jelenti, hogy Böke Gyula „*Fülgyógyászat*“ című mnnkájából egy példányt a társulat könyvtárának ajándékozott. Köszönettel vétetett.

XVI.) Szakgyűlés.

1868. november 18-án.

Elnök: Jedlik Ányos.

Nendtvich Károly a „mesterséges illatszerekről“ tartott előadást.

A ujeszky Lipót a *Leclanché-féle galván-elemet* mutatta be. Ezen elem, valamint a Bunsen-féle, szénlapból és horganypálczából áll, azon különbséggel, hogy itt a horgany nem feleeresztett kénsavba, hanem szalmiak-oldatba van mártva, és a szénlapot nem salétromsav, hanem egy szilárd keverék, t. i. barnakő és szénmorzsák egyenlő viszonyú elegye környezi. Állandó elem egy folyadékkal, a mennyiben a második folyadékot szilárd test helyettesíti. Leclanché szerint 28 ily elem egyenlő körülmények között, fölért 40 Daniellel, s a mellett jóval olcsóbb. Az ezen elemekből összeállított telepet több évig lehet készen tartani, s minden pillanatban használatba venni. Ily előnyök mellett a távirásra különösen alkalmas s Francia- és Németországban e célra már használják is igen jó sikerrel.

A b t a n t a l a *Melde-féle fonalrezgési készülékkel tett kísérleteket*. Minden zöngé az úgynevezett álló hullámmozgá-

son alapszik. Ezen álló hullámokat igen jól lehet látni egy lazán kifeszített kacsukcsövön, ha ennek egyik végét szabályos rezgésbe hozzuk. Ezáltal a cső hosszában hullámok gerjesztetnek, melyek a cső másik végéről visszaveretvön, ellenkező irányban terjednek és így a direct hullámokkal találkoznak. A találkozás eredménye az *álló hullámmozgás*, a hol az egész cső fél hullámokra oszlik, melyek egymástól nyugvó, úgynevezett *csomópontok* által vannak elválasztva. Ezen kísérlet sikerülése feltételezi, hogy a csőnek egyik vége szabályos rezgésre indítottassék, mit azonban szabad kézzel soha el nem érhetünk, és legkevésbé húroknál vagy finom fonalagnál. Melde ezen a bajon úgy segít, hogy a kéz helyett egy zöngő testet, péld. egy üvegharangot vagy hangvillát használ, összeköttetésbe hozván azt a fonal egyik végével; ezáltal a hangvilla, ha zöngésbe hozatik, rezgéseit a fonallal közli. Ezen alapszik Melde *hangvilla-készüléke*.

XVII.) Választmányi ülés.

1868. november 21-én.

Elnök: Sztoczek József.

Titkár jelenti hogy Nagyajtai Kovács István a vidéki örökítő tagsági díjat befizette. — Bejelentendő a közgyűlésnek. — Az országos m. tanáregylet és az Anna berg-Buchholzer Verein für Naturkunde csereviszonyba kíván társulatunkkal lépni. — Elfogadtatott.

A titkár jelenti, hogy — a mint legközelebb értesült — a természettudományi társulat közlönyéből az egész VI-ik és VII-ik kötetnek nyomdai kiállítása annak idejében nem lett kifizetve, s hogy ennél fogva még ez is azon terhek közé tartozik, melyek a társulatra a multból

átszállottak. Tisztelt elődének nyilatkozata szerint ez az utolsó tartozás, mely a társulatot még az ő titkársága idejéből terheli. — A választmány sajnálattal értesül e dolog felől; határozatát azonban a jövő ülésre halasztja, melyen remélhetőleg már a pénztárnok úr is meg fog jelenetni.

A titkár felolvassa azon kegyes intézvényt, melylyel a kereskedelmi minisztérium a természettudományi közlönynek újságbélyeggel leendő szállíttatását megengedte. — Köszönettel vétetik.

A titkár részletes előterjesztése alap-

ján, s hosszabb ideig tartó eszmecsere után, a választmány elhatározza, hogy a k. m. természettudományi társulat 1869-iki január 1-től kezdve havi folyóiratot fog kiadni, a közérdekű természettudományi ismeretek terjesztésére. E vállalattal ugyanis a társulat kettős célra törekszik: egyrészt tagjainak, kiknek száma az újabb időkben jelentékenyen növekedett, évi illetmény fejében élvezetes és tanulságos olvasmányt akar nyújtani, melyből a természettudományok legújabb és legfontosabb haladásait könnyű szerrel megismerhessék, másrészt pedig azon van, hogy szélesebb körökben is megkedveltesse, terjeszsze és lassanként, észrevétlenül beoltsa a természettudományi ismereteket. E kijelölt irányhoz és a művelt magyar közönség igényeihez mérve, a „Természettudományi Közlöny“ tartalma csupán közérdekű és közérthető cikkek-ből fog állani, menten minden abstract deductiótól s csak szűkebb körökben érdekes fejtegetésektől. A „Társulati ügyek“ rovatában a gyűlések tárgyaitól rövid, kivonatos jelentések fognak közölni.

A természettudományi közlöny szerkesztését a folyó évre a társulat az első titkárra bizza, s a fölveendő cikkek megválasztásában neki teljesen szabad kezét hagy. A munka megosztás tekintetéből mindamellett kívánatosnak mutatkozik, hogy a szerkesztő-titkár maga köré néhány főmunkatársat iparkodjék gyűjteni,

kiknek aztán feladatuk lenne arról gondoskodni, hogy a közlönyben az egyes természettudományok lehetőleg egyarányosan legyenek képviselve.

Örömmel értesül a választmány, hogy erre a tagok sorából már hatan teljes készséggel vállalkoztak is, nevezetesen Berecz Antal a természettan- és csillagászatra, Dapsy László a gazdasági állattan- és növénytanra, Entz Géza az állattanra, Szontágh Miklós a növénytanra, Török Aurél az állattanra, Wartha Vincze a vegytanra. A nevezett tagtársak arra is vállalkoztak, hogy szükség esetén mindegyik füzethez $\frac{1}{2}$ nyomtatott ívnyi dolgozattal hozzá fognak járulni.

Elhatározottat továbbá, hogy minden hónap elsején, kivéve az augusztus, szeptember, októberi szünnapokat egy füzet adatik ki, 3 nagy nyolczadívnyi tartalommal; mihelyt azonban az előfizetők száma lehetővé teszi, a havi füzetek hetenként vagy legalább tíz naponként megjelenő egyives lapokká alakulnak át.

Nemtagok részére a 27 ívből álló egész évfolyam előfizetési ára 5 frtban állapított meg.

Az 1869-ki év nagybőjtjén rendezendő populáris előadásokhoz szükséges előkészületekre, Than Károly elnöklete alatt, bizottság küldetik ki, melynek tagjai Gróf Lázár Kálmán, Szily Kálmán és Wartha Vincze.

XVIII.) S z a k g y ü l é s .

1868. december 2-án.

Elnök: kezdetben Handtken Miska, utóbb Than Károly, végül Sztoczek József.

Kriesch János tartott előadást a „külföldi aquariumokról, tekintettel a Pesten felállítandóra“.

Entz Géza értekezett az „Ember törzsfájáról“ a Darwin-elmélet szerint.

Wartha Vincze fölolvasa *birálatát* a Közhasznú könyvtár I-ső füzeté-

ben megjelent „föld őstörténelme című munkáról“.

Elnök jelenti, hogy a gyűlésen kívül Láng Gusztáv fog bemutatni egy általa szerkesztett physiologiai készüléket, mely a vérkeringést tünteti elő.

Pasqual Antal, esperes Beregszász; *Buzáth C. Péterfi László*, ref. lelkész *Alvincz*; *Makray S. Petykó Elek*, al-
esperes és plebános Ujbánya; *Jakubik J. Dr. Pillitz Benő*, m. főorvos Vesz-
prém; ifj. *Berecz A. Piufszich Lajos*,
takarékpénztári hivatalnok Pest; *Entz G. Podhraszky András*, erdész Sum-
jác; *Osibius P. Polgár János*, elemi
főtanító Sümegh; *Dorner C. Polyáko-
vics Alajos*, tanár Szabadka; *Abel K. Po-
szonyi Adám*, gazdatiszt Kis-Koszmá-
ly; *Lakner A. Praun Győző*, urod. gaz-
datiszt Felső-Besnyő; *Virágh E. Preiszig Ede*,
kincstári számtartó Akna Sugatag; *Osváth P. Rák János*, elemi
főtanító Veszprém; ifj. *Berecz A. Rá-
kóczy Aladár*, földbirtokos Tápió Szele;
Geszner M. Reinle Ignác, földbirtokos
Tápió Szele; *Geszner M. Rostaházy Kálmán*,
plebános Buda; *Szily K. Roykó Victor*,
gyógyszerész T.-Újlak; *Osváth P. Schmidt Károly*,
gyógyszerész Huszt; *Osváth P. Schönherr Agos-
ton*, plebános Akna-Sugatag; *Osváth P. Sdán-
szky Ferencz*, jegyző Farnos; *Geszner M. Si-
monffy Sámuel*, ügyvéd Debreczen; *Görtl N. Soltész Endre*,
plebános Girincs; *Bergler Gy. Somogyi József*,
plebános Mád; *Bergler Gy. Dr. Steszél Lajos*,
m. t. főorvos Tápió Szele; *Kajdácsy I. Dr. Stöhr József*,
t. főorvos Pinkafő; *Schaffer E. Szabó Fe-
rencz*, s. lelkész Makó; *Szabó A. Szalánczy Krisz-
tóf*, földbirtokos Nagy-Szeben; *Csató J. Szalay János*,
gazdatiszt

Sőregi puszta; *Geszner M. Szerviczky Ódón*,
szolgabíró, Homonna; *Boronkay Gy. Dr. Szij József*,
ügyvéd Várad-Olaszi; *Gerlóczy Gy. Szikszay József*,
ref. lelkész Nyirbátor; *Litkei P. Szojka Emil*,
földbirtokos Szécsény; *Szójka G. Szunyogh Bertalan*,
földbirtokos Ujfehértó; *Kőszegi Winkler J. Dr. Szur-
mák Vilmos*, Pest; *Hajnal A. Takács Sándor*,
jegyző Girincs; *Bergler Gy. Tankó József*,
reform. lelkész. Borberek; *Makray S. Tesz-
váry László*, földbirtokos Tápió-Szele;
Geszner M. Dr. Tomász Lajos, t. főorvos
Felső-Lő; *Schaffer E. Tölgyi Gyula*,
nevelő Vöröskő; *Maszlaghy F. Török János*,
urod. gazdatiszt Bakony-Szombathely;
Virágh E. Lovag Trautmann Károly,
földbirtokos Tápió-Sz.-Márton; *Geszner M. Vály Imfe*,
plebános Szobedrázs; *Jakubik J. Várady Gábor*,
orsz. gy. képviselő Pest; *Hieronimi K. Vecsei Nagy Zsigmond*,
ref. lelkész Sz.-Leányfalva; *Pázmány D. Végess Mihály*,
földbirtokos Gyanda; *Gerometa M. Viczián Albert*,
földbirtokos Tápió-Szele; *Geszner M. Viczián Elek*,
földbirtokos; *Tápió-Szeles Geszner M. Vladár Emil*,
földbirtoko; *Kladza: Boronkay Gy. Waltschisko János*,
m. k. főaranyválasztó Körmöcz; *Giller K. Wesszprémi Ferencz*,
ker. orvos Sajó-Sz.-András; *Bod K. Wolf György*,
tanár Pest; *Kondor G. Zimay László*,
zeneszerző Pest; *Entz G. Zöld Antal*,
urad. mérnök Therezovác; *Szily K. — Összesen 130-an.*

1868-ra a tagdíjat lefizették:

(1869 jun. 1 — sept. 30-ig.)

Hamar Leo, Herzog Hermann, Jakabfalvy Gyula, Ladányi István, Nagy Miklós (Paks),
Preysz Mór, Schröder Károly, Zlamál Vilmos.

Összesen 773-an.

1869-re a tagdíjat lefizették:

(1869 június 1 — sept. 30.)

Abt Antal, Anker Lajos, Arányi Ágost, Augusztich Imre, **B**achmann Róbert, Balogh Gedeon, Balogh Imre, Bátor Bánffy Dezső, Baranyay Kálmán, Bartakovics Árpád, Balthory István, Bauer József, Bécsi János, Beier Károly, Bellus János, Benedikty Gyula, Benedikty József, Bereczky Endre, Bergler Gyula, Bernáth József (Rimaszombat), Bernáth József, Bezerédy Sándor, Bittera Béla, Bocskay Tóbiás, Bóka Péter, Boldogh Lajos, Bolgár Mihály, Bóné Géza, Boros Ferencz, Bóke Gyula, Brassay Mihály, Bronts István, Buda Károly, Buday József, **C**hernel Olivér, Chován Károly, Corzán Gábor, Csiky József,

Czakó Gábor, Czech Tivadar, **D**anielisz Károly, Décsy Sándor, Dessewffy Béla, Dorner Kajetán, Dósa Imre, Dubraviczky Imre, Duma György, Dusóczky Pál, **E**beczky Ferencz, Egger Samu, Egyedy János, Eitner Sándor, Engelbach Alajos, Értl Károly, **F**anta Adolf, Fehér Nándor, Fejérszák Péter, Fésős Albert, Feuer Dávid, Fischer Adolf, Fodor Pál, Forster Imre, Főkövy János, Fráter Sándor, Frenyó András, Friedrich Károly, Frommer Jakab, Fuchs József, **G**amauf Vilmos, Garay János, Gárdos János, Geng József, Georgevich Pál, Gesell János, Geszner Elek, Gola Mózes, Gonda Balázs, Goór László, Görtl

Nándor, Greiner Lajos, Gruber Antal, Günther Adolf, Günthner János, Gyöngyössi István, Gyurics Antal, Haán Lajos, Hamzus Gellért, Hanusz István, Haris Demeter, Hegyi Mihály, Hellebronth János, Helle János, Herczeg János, Herrmann Sámuel, Hertzka Károly, Hidegh Kálmán, Hinka László, Hirschenberg Lajos, Hoffmann Gyula, Hollósy Zsigmond, Horner István, Horváth Gyula, Horváth József, Báro Horváth Ödön, Horváth Pál, Hunyady Jenő, Illucz Oláh János, Ilméri Kiss István, Jakubik János, Jávör Béla, Jaskó Gusztáv, Justus József, Kaczánder Áron, Kain Albert, Kállay Béni, Kármán Pál, Kéglí Sándor, Kelen József, Keó Jenő, Báro Kemény Zsigmond, Kérészy István, Kéry István, Kiss Károly, Klein Frigyes, Knorr Alajos, Kodolányi János, Koós Károly, Kopeczky Vidor, Korányi Frigyes, Korbélyi Endre, Kovács Antal, Kovács Mihály, Kovács Miklós, Kozma József, Kőszeghy Vinkler Béni, Krenner József, Kruspér István, Kubinyi Lajos, Kullisséky János, Kuncze Imre, Kunszt János, Kurtz Ferencz, Kürtz Antal, Lácza Elek, Laitner Zsigmond, Lakner István, Laky Kristóf, Lengyel Andor, Leyrer Károly, Lidy Nándor, Linkess Miksa, Lippay Gáspár, Liptay Józsa, Liptay Cornél, Lósz Ant., Lukács Gábor, Lukács János, Lukse-Fáby Béla, Máchik József, Makróczy Gábor, Marikovszky Menyhért, Martin Lajos, Mathia Károly, Mauritz Rezső, Medveczky Zsigmond, Medzihradsky Miksa, Megyeri Károly, Meixner János, Mendlik Alajos, Mendlik Ferencz, Merényi Dezső, Mérhelyi Lajos, Méry Etel, Mészáros Dániel, Mészáros Károly, Mezey Gyula, Mezey István, Mikolay Lajos, Molnár Antal, Nagy Miklós (Paks), Nasztl Rezső, Nendtvich Károly, Nyiry Péter, Ocsovszky Ferencz, Onody Zsigmond, Örfly Vilmos, Palczér Ernő, Páli János, Papp Elek, Paragh Gedeon, Pasqual Antal, Pastainer Gyula,

Pataky Ferencz, Patrubány Gerő, Peller József, Perlsberg Ede, Péterfi László, Petykó Elek, Pichler Tibold, Pillitz Benő, Piufisch Lajos, Podhraszky András, Prágay Károly, Práznovszky Ignácz, Preysz Mór, Pulszky Károly, Rayé Lajos, Remekházy Károly, Rerrich Ferencz, Ries Károly, Rohde Theodor, Rostaházy Kálmán, Rotschnek Emil, Rózsahegyi Gyula, Ságody István, Sáska Mihály, Scheibner Menyhért, Scholcz Gusztáv, Schorm József, Schwarz Dávid, Schwarz Imre, Sdánzsky Ferencz, Seefehlner Gyula, Selevér Lajos, Simon Endre, Somogyi József, Somogyi Rudolf, Staudinger Benedek, Stenger Károly, Steszal Lajos, Stóhr József, Szabady Gyula, Szabó Samu, Szász Károly, Szalánczy Kristóf, Szalay János, Szaitz Sándor, Szegheő Géza, Szék Miklos, Szénássy Sándor, Szendi Antal, Szeniczey Pál, Szentmihályi Lajos, Szentpétery Dávid Antal, Szeremley Mihály, Szerviczky Ödön, Szij Jozsef, Sziklay János, Szilágyi Lajos, Szily Kálmán, Szkalnitzky Antal, Szojka Emil, Szokoly Károly, Szombathelyi Victor, Szontagh Ábrahám, Takács Alajos, Tankó József, Tátray Gergely, Ternér Adolf, Teszáry László, Thewrewk Emil, Toldy Ferencz, Tomász Lajos, Tóth Valér, Tölgyi Gyula, Török Árpád, Török János, Török József (Debreczen), Török József (Pest), Trefort Ágoston, Ujfalussy József, Vámbéry Ármin, Varga Emil, Vecsei Nagy Zsigmond, Végess Mihály, Végh Gyula, Véssey Mihály, Viczián Ádám, Viczián Albert, Virányi Józsa, Vojth Fülöp Jakab, Wagner Dániel (idősb), Wagner Dániel (ifjabb), Wagner Pál, Walt-schiskó János, Weisz József, Weisz Vilmos, Weszelovszky Károly, Weszprémy Ferencz, Wittenberger János, Wolf György, Zofáhl Gusztáv, Zöld Antal, Zsilinszky Mihály, Zsindely István. —

Összesen 1011-en.

Mondanivalók.

A f. évi július 21-iki választmányi gyűlésen választott rendes tagok oklevelei július 28-án a póstára adattak.

Creative Commons License Deed

Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0)

Ez a [Legal Code \(Jogi változat, vagyis a teljes licenc\)](#) szövegének közérthető nyelven megfogalmazott kivonata.

[Figyelmeztetés](#)

A következőket teheted a művel:

szabadon másolhatod, terjesztheted, bemutathatod és előadhatod a művet

származékos műveket (feldolgozásokat) hozhatsz létre

kereskedelmi célra is felhasználhatod a művet

Az alábbi feltételekkel:

Nevezd meg! — A szerző vagy a jogosult által meghatározott módon fel kell tüntetned a műhöz kapcsolódó információkat (pl. a szerző nevét vagy álnévét, a Mű címét).

Így add tovább! — Ha megváltoztatod, átalakítod, feldolgozod ezt a művet, az így létrejött alkotást csak a jelenlegivel megegyező licenc alatt terjesztheted.

Az alábbiak figyelembevételével:

Engedélyezés — A szerzői jogok tulajdonosának engedélyével bármelyik fenti feltételtől [eltérhatsz](#).

Közkinccs — Where the work or any of its elements is in the [public domain](#) under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Más jogok — A következő jogokat a licenc semmiben nem befolyásolja:

- Your fair dealing or [fair use](#) rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- A szerző [személyhez fűződő](#) jogai
- Más személyeknek a művet vagy a mű használatát érintő jogai, mint például a [személyiségi jogok](#) vagy az adatvédelmi jogok.

- **Jelzés** — Bármilyen felhasználás vagy terjesztés esetén egyértelműen jelezned kell mások felé ezen mű licencfeltételeit.